

Σχετικά με τη φύση της αρετής και της ευτυχίας

Γράφει ο Ξενοφών Α. Μπρουντζάκης

T.M. Scanlon
Γιατί η ανισότητα μας αφορά όλους;
Μετάφραση: Κωνσταντίνος Ζουμπουλάκης
Επίμετρο στην ελληνική έκδοση: Γρηγόρης Μολυβιάς
Εκδόσεις: Πατάκη
Σελ.: 432

Ισότητα, ανισότητα, έννοιες που απασχολούν ηθικά και

πολιτικά την ανθρωπότητα ήδη από τις πρώτες οργανωμένες κοινωνίες. Σε όλες τις εποχές, ωστόσο, η αντίληψη της ισότητας δεν ήταν ξεκάθαρη. Ήδη η αντίληψη αυτή είχε τεθεί από την αρχαιότητα στην Ελλάδα με τη δημοκρατία, παρά την περιορισμένη της εφαρμογή. Η αρχή της αντίληψης που έχουμε σήμερα περί ισότητας και ανισότητας προέρχεται από το ένα τρίτο του συνθήματος της Γαλλικής Επανάστασης Liberté, Egalité, Fraternité. Η égalité (ισότητα) βεβαίως, είναι αλήθεια, έλαβε ανεξέλεγκτες διαστάσεις και κυρίως μέσα από ιδεολογικές μεταλλάξεις που περιφρόνησαν εξοργιστικά την ανθρώπινη φύση, η οποία βόα ότι οι άνθρωποι δεν είναι ούτε ίσοι ούτε καν όμοιοι. Πέρα από τις φανερές διαφορές, υπάρχουν και οι αόρατες, όπως εκείνες της «οντότητας» και της «νοημοσύνης». Έτσι όπως παρεξηγήθηκε δραματικά η έννοια της ισότητας, διέλαθε την προσοχή μας η ισότητα των ανθρώπων απέναντι στον νόμο, στις ίσες κατά το πρακτικά δυνατόν ευκαιρίες όσον αφορά την εκπαίδευση, την εργασία, την υγεία και γενικά την κατοχύρωση μιας επαρκούς καθημερινότητας. Παρά τις επίμονες προσπάθειες που κατεβλήθησαν στο πέρασμα της Ιστορίας για την οικοδόμηση κοινωνιών που θα βασίζονται πάνω στην ηθική αρχή της ισότητας, θαρρείς, από ειρωνεία της Ιστορίας, αυτές οι προσπάθειες κατέληξαν σε πολλές περιπτώσεις στο να δημιουργηθούν μεγαλύτερες ανισότητες. Το αίτημα για ισότητα παραμένει στις μέρες μας ανοικτό και ανικανοποίητο καθώς διευρύνεται το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών και συνεχίζονται οι αδικαιολόγητες διακρίσεις που στιγματίζουν άτομα και ομάδες. Πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη ένα σημαντικό δοκίμιο στη σειρά «Η Ζωή των Ιδεών» που διευθύνει ο Σταύρος Ζουμπουλάκης, όπου ο Αμερικανός φιλόσοφος T.M. Scanlon, με αφορμή τα απαράδεκτα υψηλά επίπεδα ανισότητας που επικρατούν πλέον στις ΗΠΑ αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο, επιχειρεί να ανιχνεύσει τους ηθικούς λόγους που καθιστούν απαραίτητη και αναγκαία την αναδιανομή των πόρων από τους πλούσιους στους φτωχούς. Μια αναδιανομή που, όπως υποστηρίζει, θα βελτιώσει το επίπεδο ζωής των φτωχών με μικρό κόστος από τη μεριά των πλουσίων. Κόστος που δεν αλλάζει επί της ουσίας την υλική τους ευημερία. Αλλά ποιοι είναι εκείνοι οι ηθικοί λόγοι που μπορούν να ενεργοποιήσουν τις κοινωνίες, ώστε να ελαττωθούν οι ανισότητες κατά το δυνατόν; Στόχος του συγγραφέα είναι σε αυτό το βιβλίο να αποσαφηνιστούν αυτοί οι ηθικοί λόγοι, ώστε να κατανοηθούν ευκολότερα και πληρέστερα.

Όπως διαβάζουμε και στο οπισθόφυλλο: «Κάνοντας συχνές αναφορές στην εμπειρική πραγματικότητα και δίχως να καταφεύγει σε φιλοσοφική ιδιόλεκτο, ο Scanlon επιχειρεί να επεξεργαστεί και να αποδώσει σε κατανοητή γλώσσα βασικές αντιτίξεις αλλά και εκλεπτυσμένες διακρίσεις που νοηματοδοτούν τη στάση μας απέναντι στην ανισότητα. Η ανάδειξη ποικίλων διαφορετικών οπτικών ωθεί τον αναγνώστη

να σκεφτεί βαθύτερα σχετικά με την ισότητα, ενώ οι συχνές ανακεφαλαιώσεις τον βοηθούν να μη χάνει το νήμα».

Ρας Ρόμερτς
Πώς ο Άνταμ Σμιθ μπορεί να αλλάξει τη ζωή σου
Μετάφραση: Βίβιαν Στεργίου
Εκδόσεις: Καστανιώτη
Σελ.: 256

Όταν ο οικονομολόγος Ρας Ρόμερτς διάβασε τελικά το λησμονημένο βιβλίο του θεμελιωτή του δικού του επιστημονικού πεδίου,

κατάλαβε ότι μάλλον είχε πέσει πάνω στο σπουδαιότερο εγχειρίδιο αυτοβοήθειας που δεν έχετε ανακαλύψει ακόμα. Ο Άνταμ Σμιθ γεννήθηκε το 1723 στη μικρή πόλη Kirkcaldy της Σκωτίας, σπούδασε Ηθική Φιλοσοφία στο πανεπιστήμιο της Γλασκώβης και αργότερα στο πανεπιστήμιο της Οξφόρδης. Δίδαξε Ηθική Φιλοσοφία στο πανεπιστήμιο της Γλασκώβης για δεκατρία χρόνια, πριν αρχίσει την περιπλάνησή του στην Ευρώπη, ερχόμενος σε επαφή με κορυφαίες πνευματικές προσωπικότητες της εποχής, όπως ο Βολταίρος, ο Βενιαμίν Φραγκλίνος, ο Ζαν Ντ' Αλαμπέρ και ο Φρανσουά Κενέ, ηγέτες της σχολής των φυσιοκρατών, των οποίων οι αντιλήψεις καθόρισαν τη σκέψη του. Τα σημαντικότερα έργα του είναι «Η θεωρία των ηθικών συναισθημάτων» και «Μια έρευνα της φύσης και των αιτιών του πλούτου των εθνών». Το τελευταίο αποτελεί ακόμα και σήμερα τη βάση της πολιτικής οικονομίας. Λίγο, ωστόσο, είναι αυτοί που ξέρουν ότι στη «θεωρία των ηθικών συναισθημάτων», ο φιλόσοφος είχε αναπτύξει τις ιδέες του για την ανθρώπινη φύση. Αυτήν την πτυχή της κοσμοαντίληψής του έρχεται να αναδείξει ο Ρας Ρόμερτς (Μέμφις, 1954), Αμερικανοϊσραηλινός οικονομολόγος. Ο Σμιθ όρισε την οικονομία μέσα στο πλαίσιο της Ηθικής Φιλοσοφίας που είχε σπουδάσει και υπό την επήρση του ρεύματος των φυσιοκρατών, που στην εποχή του υπήρξε η πιο ριζοσπαστική οικονομική αντίληψη. Ο Σμιθ ήταν σίγουρος για το πιο έωλο πράγμα στον κόσμο: την ανθρώπινη φύση. Θεωρούσε ότι ο άνθρωπος, ότι και να γίνει σε οικονομικά και ηθικά ζητήματα, θα αντιδρά ενστικτωδώς με την ίδια συμπεριφορά: όλοι θέλουν να αγοράσουν φτηνά και να πουλήσουν ακριβά! Και άρα, κάποια λύση θα βρεθεί για κάποια συγκεκριμένη ποσότητα προϊόντων σε κάποια συγκεκριμένη τιμή. Ο άνθρωπος έχει στη φύση του την τάση να βγαίνει πάντα κερδισμένος. Το βιβλίο με το ωραίο εξώφυλλο, που καθιστά ελκυστικό στο ευρύτερο κοινό ένα βιβλίο με φιλοσοφικό αλλά πρακτικό περιεχόμενο μέσα από τη διαμεσολάβηση του Ρας Ρόμερτς, ο οποίος θεωρείται μονόλιθ στις εκλαικώσεις, μας εισάγει στον θαυμαστό και εν πολλοίς άγνωστο κόσμο ενός κορυφαίου πνεύματος του 18ου αιώνα, σε έναν διαχρονικό θησαυρό σοφίας που υπερβαίνει τη φθορά του χρόνου. Όπως διαβάζουμε και στο οπισθόφυλλο: «Τι χρειαζόμαστε για να είμαστε πραγματικά ευτυχισμένοι; Πρέπει να κυνηγάμε το χρήμα και τη δόξα ή τον σεβασμό της οικογένειας και των φίλων μας; Πώς μπορούμε να κάνουμε τον κόσμο μας καλύτερο; Οι δίελοι αναμενόμενες απαντήσεις του Άνταμ Σμιθ, πλαισιωμένες από ποικίλες αναφορές σε γεγονότα του σύγχρονου κόσμου, στη λογοτεχνία, στην ιστορία και στην pop κουλτούρα, είναι απροσδόκτες, εντυπωσιακές και βαθιά απολαυστικές».